

## NIEUWE UITGAVEN

[RECENSIE]

Ruben Mantels & Hans Vandevoorde, *“Maar wat een wespennest!” Het rectoraat van August Vermeylen en de vernederlandsing van de Gentse universiteit*, Gent, Ugentmemorie - Academia Press, 2010, 77 pp., ill., ISBN 9789038216546

In 1930 werd de Rijksuniversiteit Gent vernederlandsd en August Vermeylen werd de eerste rector (1930-1933). Tachtig jaar later focust deze brochure, die gratis verkrijgbaar is, op deze korte periode, gebruikmakend van een aantal nieuwe bronnen. Wat men er dus niet in vindt, is de vrij recente discussie (Beyen, Tollebeek) over de eventuele paradox in Vermeylens beroemde manifesten (1895, 1900) tussen enerzijds kosmopolitisme en anderzijds een ‘essentialistisch nationalisme’. Evenmin wordt veel aandacht besteed aan het politieke functioneren van Vermeylen als socialistisch gecoöpteerd senator (1921-1945).

In eerste instantie kon hij rector worden vanwege een dubbel toeval. Het mandaat van de vorige rector liep ten einde en het was de beurt aan iemand uit de faculteit Letteren en Wijsbegeerte. De Academische Raad mocht drie kandidaten voordragen. Vermeylen eindigde derde, maar het verschil met de eerste bedroeg slechts twee stemmen. Dat was reeds het eindpunt van een evolutie geweest. In 1920 had Vermeylen nog bot gevangen toen hij van de ULB, waar zijn positie wegens communautaire spanningen moeilijk was geworden, naar Gent had willen oversteken. Zijn Vlaamsgezinde houding, gestigmatiseerd als ‘neo-activist’, was binnen de Faculteitsraad nog onoverkomelijk gebleken. Drie jaar later zou hij wel worden aangesteld als een gevolg van de Nolfwet. Onderwijsminister C. Huysmans gebruikte die wet immers om via een benoemingsbeleid de Vlaamsgezinde groep van professoren in Gent te versterken. De gevolgen werden zichtbaar. In 1930 moest de liberale minister M. Vauthier dan beslissen wie de nieuwe rector zou worden. Het boekje geeft een idee van het politiek gelobby. Vermeylen kon rekenen op de steun van zijn eigen partij, maar ook van liberalen en van ruimdenkende katholieken, terwijl hij internationaal reeds over een groot prestige beschikte. Hoewel de eerste kandidaat een ‘klerikaal’ was, droeg deze wel de voorkeur van de Gentse liberale franskiljonse pers, terwijl ook Vlaams-nationalisten zich tegen hem keerden. Uiteindelijk hakte de minister, in samenspraak met de koning en diens kabinetschef, mede-besluitvormers, de knoop door. Tijdens zijn rectoraat moest de vernederlandsing van *Gand français* nog in praktijk worden omgezet. Het leidde tot een aaneenschakeling van incidenten, zodat hij reeds na een paar maanden van een wespennest sprak (zie de titel). Hij kreeg af te rekenen met een Gentse franskiljonse elite van industriëlen, magistraten, politici en hoogleraren. De Ligue

nationale pour l'Unité belge lag aan de basis van de onmiddellijke oprichting van de concurrentiële Ecole des Hautes Etudes, bemand door verschillende Gentse professoren. Minister Vauthier verbood de cumul, tegen de eigen liberale partij in, zodat Vermeylen disciplinair kon optreden. De groeiende groep Vlaamsgezinde professoren verenigde zich in een Bond van Vlaamse Hoogleraren en draaide de krachtsverhoudingen om. De uitstroom van Franstaligen versnelde. Naast de taalkloof was er ook een generatiekloof en een verschil in mentaliteit. Wel eindigde het rectoraat van Vermeylen even tumultueus als de aanvang ervan, omdat de ministerraad Frans Daels, de voorzitter van het IJzerbedevaartcomité, niet als zijn opvolger had aangesteld.

Vanaf het begin hadden immers ook Vlaams-nationalistische studenten voor heel wat incidenten gezorgd, al dan niet bij officiële manifestaties. Telkens moest Vermeylen dan een onderzoeksverslag aan de minister bezorgen. Daarnaast vonden op straat 'knuppelgevechten' met Franstalige studenten plaats. Het verwijt dat zij parasieten waren, klinkt niet onbekend in een rechts discours. De voorspelling alsof de universiteit bij vernederlandsing zou leegstromen, bleek ijdel. De daling van het aantal Franstalige en buitenlandse studenten werd opgevangen door nieuwe contingenten Vlaamse studenten, wellicht ook uit wat lagere sociale groepen ('lagere sociale klassen' lijkt wat verregaand), en door de instroom het eerste jaar van naar schatting een tweehonderdtal overgekomen studenten uit Leuven. Enerzijds versterkte dat de Vlaamsgezindheid en de Vlaams-nationalistische aanwezigheid, anderzijds zorgde dat voor spanningen met het vrijzinnige 't Zal wel Gaan. Globaal genomen stabiliseerden de studentenaantallen, later ook getroffen door de economische crisis. In maart 1933 werd het overwicht van het militante en steeds rechtser wordende Algemeen Vlaams Hoog Studentenverbond gebroken door een nieuw Gents Studentencorps, dat voor een levensbeschouwelijke en politiek neutrale alsook meer opbouwende koers koos. Ook bij de studenten was de omslag gebeurd. De Universiteit de Gand bestond niet meer. Men kan spreken van een breukmoment, aanleiding tot nieuwe huldigingen. De auteurs hebben deze cruciale fase goed belicht, zoals ze ook oog hadden voor de uitbouw van de universitaire infrastructuur en de toekomstgerichte onderwijsvisie van Vermeylen. Een aantal welgekozen foto's veraangamen de lectuur.

[Harry Van Velthoven]